

Két sokoldalú sportember

Egy görög testvérpár, Manno Miltiades és Manno Leonidas Magyarországon

A XVI-XIX. század folyamán a török hatalom alá került területekről több ezer görög család left új hazára a befogadó lelkületű Magyarországon. A történettudomány ezt a társadalmi csoportot első görög diaszpóra néven tartja számon.

A XIX. század utolsó harmadától az ő leszármazottjaikból többen a sport világában értek el kiváló eredményeket. Jó példa erre *Szerviczky Gabriella* (Sátoraljaújhely, 1883. – Budapest, 1963.) teniszversenyző, de testvére, *dr. Szerviczky György* (Sátoraljaújhely, 1891. – Budapest, 1947.) sportlövő is. Előbbi az 1909-es egyéni női magyar bajnokság győztese; utóbbi pedig a magyar galamblövő csapat tagjaként az 1923. évi hamburgi Európa-bajnokság aranyérmese. Mindketten a Tokajban már 1658-ban feltűnt – a Szaloniki közelében fekvő Szervia városából érkezett – görög nemes *Papademos* családból származtak. A Szerviczky testvérek a fizikai képességekre számot tartó sportágak mellett szellemi téren is jeleskedtek, hiszen 1937-ben mindketten tagjai voltak a budapesti bridzs világbajnokságon szereplő magyar válogatottnak.

Feltétlenül meg kell említeni *Glykais Gyula* (Pomáz, 1893. – Szekszárd, 1948.) nevét is, aki a két világháború közötti időszak egyik legkiválóbb kardvívója volt. A magyar csapattal 1928-ban és 1932-ben is olimpiai bajnok lett.

Az első diaszpórából származó sportolók közül külön és részletesebben kell szólni két olyan személyről – a Manno fivérekéről –, akik rendkívül színes pályát futottak be, az élet több területén bizonyították kiváló képességeiket.

Miltiades

Manno Miltiades Pancsován, egy magyarországi görög családban született 1879. március 3-án. Kiváló sportoló, grafikus, festő- és szobrászművész, valamint versfaragó volt. Kora különleges egyéniségének számított.

Már az iskolai, majd az országos junior bajnokságokon is sikereket ért el. Az 1890-es években a Magyar Úszó Egyesület tagjaként országos versenyeken vett részt. Az úszás mellett, atlétaként, evezősként, labdarúgóként, kerékpárosként és sísélőként komoly – több esetben nemzetközi – sikereket ért el.

1898-ban a sífok-budapesti kerékpárversenyt nyerte meg. Ez volt akkoriban a sportág legjelentősebb magyar versenye.

Futóbajnoki gyorsaságát felhasználva a Budapesti Torna Club labdarúgó csapatában a középcsatári

poszton játszott. 1901-ben és 1902-ben az első két magyar bajnokság gólkirálya volt és a BTC-vel megnyerte a bajnokságot is. 1901-ben 17 gólt lőtt hat mérkőzésen: e rekordja ma is fennáll. A magyar válogatott labdarúgócsapat tagja volt.

A gyorskorcsolyázásnak is egyik első csúcstartója lett. 1900-ban részt vett a gyorskorcsolyázók első magyar bajnokságán. 1909-ig négyszer nyerte el a „*Nemzeti Bajnok*” címet. Eredményeire tekintettel e sportágban is válogatott lett, 1903-ban a magyar színeket képviselte a norvégiai Európa-bajnokságon Kristianiában (ma: Oslo), ahol második lett és a szeptérvári világbajnokságon, ahol 500 méteren bronzérmes nyert. 1905-ben a davosi Európa-bajnokságon ismét ezüstérmes szerzett, az 1908-as klagenfurti Európa-bajnokságon pedig ötödik lett 500 méteren. Az egyik hazai versenyen 1908-ban elért eredményével a mai napig szerepel a magyar gyorskorcsolyázók „Örökranglistáján”. 1908. december 27-én nyolc egylet részvételével megalakult a Magyar Országos Korcsolyázó Szövetség. E szervezet és a Budapesti Korcsolyázó Egylet közösen rendezte meg 1909. január 23-24-én Budapesten a Női Műkorcsolyázó Világbajnokságot és a Gyorskorcsolyázó Európa-bajnokságot: Manno Miltiades az 500 méteres távon itt is ötödik helyezést ért el.

Evezősként 1901-ben egyesben megnyerte Bécsben a *Silberer* Viktor által kitűzött aranyérmes és a hozzá tartozó művészi kivitelű vándordíjat is. Ekkor a Duna-bajnokság versenyében legyőzte az addigi háromszori győztes *Höllert* Vilmost, valamint *Nagy* Emanuelt is, aki az az évi tavaszi bécsi regattan nyerte meg a skiff-versenyt. A győzelem értékét az is növelte, hogy a Bécs melletti szeszélyes folyású Dunán kellett megtenni a 4300 méteres távot, s ez a kormányzás nehézségei miatt is komoly kihívást jelentett a versenyzőknek. Már a startnál előnyre tett szert, és ezt végig megőrizve, igazi rajt-cél győzelmet ért el.

Manno Miltiades 1906-ban, Henley-ben (a Sportmúzeum gyűjteményéből)

1902-től a Pannonia Evezős Egyletben versenyzett: egypárevezős hajóban 1906-ig tizenegy magyar bajnokságot nyert. Nemzetközi téren is sikeresen képviselte a magyar színeket: 1906-ban a Molsey-regattán két hajóhosszal verte meg az Európa legjobbjának tekintett Fitzgeraldot. 1912-ben a stockholmi olimpián a magyar evezős-nyolcas tagja volt.

Fizikai képességei harmóniában voltak lelki és szellemi adottságaival: ezt huszártisztként az első világháborúban is igazolta. Az 1. honvéd huszárezred tisztjeként többször megsebesült: ez történt a galíciai csatában is. A hősi halottaknak Magyarországon már a világháború alatt emlékműveket kívántak állítani. Amikor a monarchia csapatai 1917-ben visszafoglalták a galíciai hadszíntereket, egy katonai küldöttség kereste fel a Gorodok melletti csatateret, s Manno Miltiades huszárszázados több vázlatot, képet is készített az ütközet helyszínéről. Ezek alapján mintázta meg később Nemes György a végzetes, 1914. augusztus 17-én lezajlott gorodoki lovasrohamot ábrázoló emléktáblát, amelyet a Kerepesi úti huszárlaktanya bejáratánál helyeztek el. E bronzból öntött dombormű rohamra induló, vágató huszárokat ábrázol: a kivont karddal vezénylő huszártiszt mögött trombitát fújó vágató huszár látható. 1945 után a huszáremlék nem maradt a helyén. 2004 júniusában a Hadtörténeti Múzeum az első világháború kitörésének kilencvenedik évfordulóján, a múzeum épületének belső udvarra néző homlokzatán helyezte el.

Manno Miltiades egy másik, katonai domborműves emléktábláját Debrecenben, a Megyeháza (Piac utca 54.) kapualjának bal oldalán helyezték el 1932-ben. A „Volt cs. és kir. 16. huszárezred emlékére” címet viselő I. világháborús (1x1,5 m méretű bronzból készült) alkotás ma is értékes köztéri emlékmű. A 7. honvéd huszárezred tiszteletére készített emlékművét Pápan állították föl 1935-ben.

Manno Miltiades huszártiszt és költő minősége az egyik, a világháborús csatákat idéző verséből is kitűnik:

„A zengő kürtszó régen elviharzott...
S legendák őrzik már a hősi harcot
Amelynek híre szájról szájra jár,
Hogy tűzben, vérben, virtusában égve
Ezer csatából egyenest az égbe
Száguldott egykor a magyar huszár!”

Bár harctéri sebesüléseiből felépült, a versenyzéstől mégis visszavonulni kényszerült.

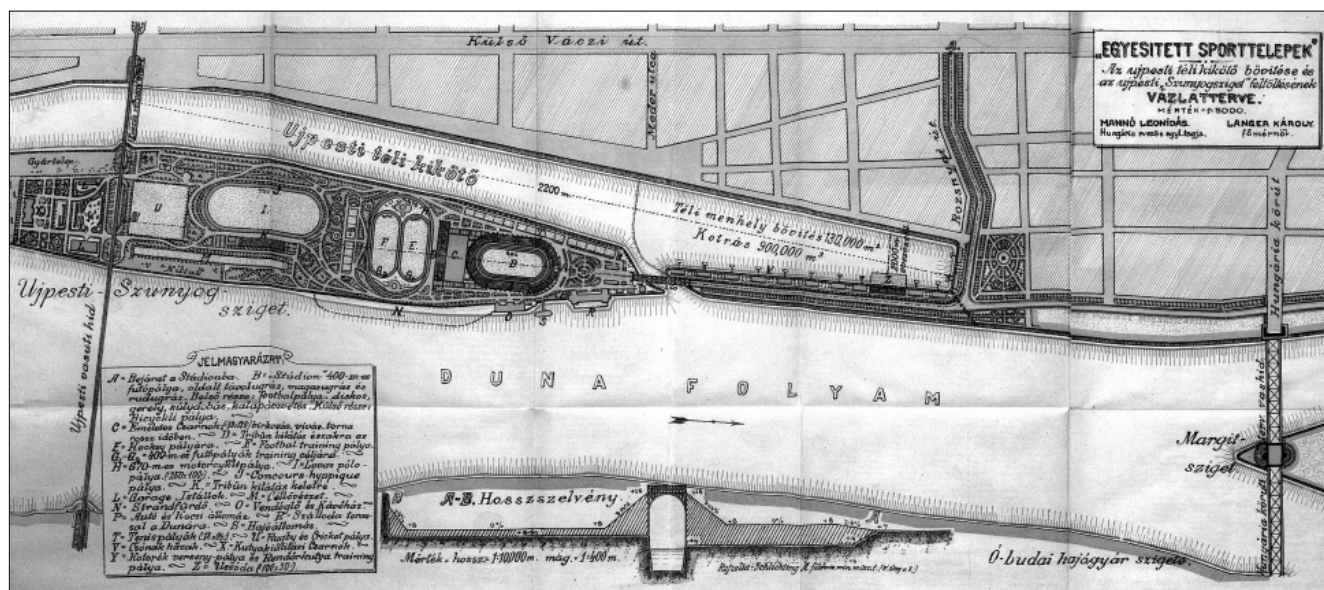
1905-től Münchenben a Képzőművészeti Akadémián is tanult: a mesterségbeli fogásait magas szinten itt sajátította el. Művészi alkotásainak legkedveltebb témája természetesen a sport volt. Hosszú évtizedeken keresztül tevékenykedett a „Magyarság” című újság szerkesztőségében, de dolgozott a korabeli élclapok számára is. A karikatúra világában „Manno” aláírással szignálta rajzait, amelyekből áradt a vidámság. Jó festőként portrékat, egész alakos képeket festett. Plakátjai, reklámlapjai kifejezők és hatásosak voltak. A közéletben is meghatározó szerepet játszott.

A szobrászatban is kiemelkedő művésznek bizonyult: szobrai napjainkra már felbecsülhetetlen értékű alkotások. 1932-ben Los Angelesben az olimpia szellemi versenyén hatalmas sikert ért el: a művészeti versenyek szobrászati kategóriájában „Birkózók” című alkotása ezüstérmes lett.

1935. február 16-án Budapesten halt meg. Ókori görög oszlopot idéző síremléke a Fiumei úti sírkertben, a 46. parcellában található. Apósával, Petschacher Gusztáv (1844-1890) osztrák származású építésszel nyugszik egy sírhelyen.

Leonidas

Az idősebbik fivér, Manno Leonidas szintén eredményes sportoló volt. Az első modern olimpiai játékot 1896. április 6-16. között bonyolították le Athénban. A küzdelmekben tizennégy ország küldöttsége, mintegy kétszázötven sportoló vett részt. Magyarorszá-

Manno Leonidas: A Nemzeti Stadion ügye (a műszaki terv térképmelléklete)

got összesen tizenhárman képviselték, akik közül öten a saját költségükön utaztak. Közéjük tartozott Manno Leonidas is. Hét sportolót neveztek a versenyekre. Manno Leonidas a 100 méteres síkfutásban indult, de az előfutamban kiesett.

Nem csupán a sportversenyeken mutatta meg a küzdőszellemét: az első világháborúban huszárkapitányként szolgált. Több kitüntetést kapott: a magyar koronás arany érdemkeresztet vitézségi szalagon, a bolgár katonai érdemrend lovagi keresztjét koronával és a vitézségi katonai érdemkeresztet adományozták neki.

Trianon után az ország fizikai és lelki újjáépítéséhez fontos volt az éltető nemzeti célok megfogalmazása. A „*Hungária evezős egyesület*” tagjaként Manno Leonidas „*A Nemzeti Stadion ügye*” című, Budapesten 1921-ben kiadott könyvében felvetette azt az elképzelést, hogy az összes sportág számára versenyzési lehetőséget biztosító hatalmas stadiont kell építeni. Szerinte az „*Újpestszigeti Nemzeti Stadion nagy anyagi jövedelmezősége is kétségtelen*”. Többek között labdarúgó-, jégkorong-, lovas- és kosárlabdapályát tervezett ide, és persze a vízi sportok számára szolgáló létesítményeket, és szállodát is. A végső célja az volt, hogy az 1928. évi olimpiai játékok Magyarországon, az Újpesti-szigeten (népnyelven a Szűnyog-szigeten)

kerüljenek megrendezésre. Manno Leonidas 63 évesen hunyt el 1941. március 9-én, Budapesten.

Miltiadesnek és Leonidasnak volt egy húguk is: *Manno Calypso*, aki az angol születésű magyar labdarúgó, játékvezető, egyetemi tanár, *Yolland Artúr* felesége lett.

E két görög fivér emlékét megőrizni azért is fontos, mert emberi és sportolói teljesítményük egyaránt kiváló minta a mai ifjúság számára: reneszánsz harmónia hatotta át mindkettőjük életét.

Dr. Diószegi György Antal

Fontosabb irodalom:

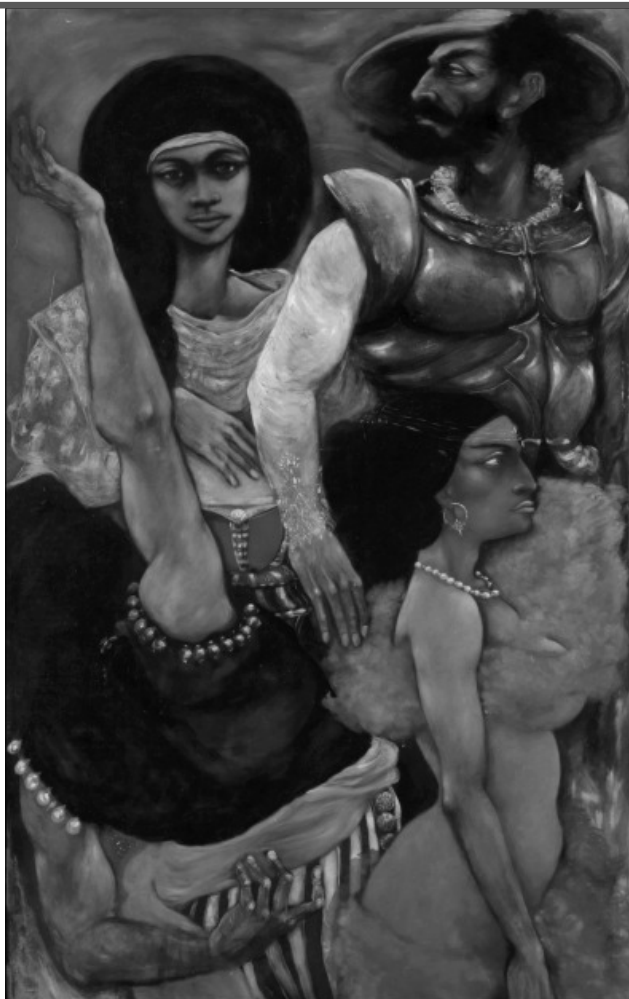
Berza László (főszerk.): Budapest lexikon II. kötet L-Z. – Budapest, 1993., 105. old.

Drippsey Kiss Géza: Manno Miltiades. In.: Magyarország évkönyve – Budapest, 1938., 30-33. old.

Lyka Károly: Manno Miltiadesz. In.: Magyar Művészet, 1935. Hegedűs Sándor: A magyar sport nagy görögje – Barátság, 2001/3. szám, 3195. old.

Medvey Lajos: Vezető Budapest szobrai megtekintéséhez – Budapest, 1939.

Szentgyörgyvölgyi Péter: A magyar huszár a magyar irodalomban – Budapest, 2008.

Szentandrassy István Galéria

Helyszín:

Rácz Aladár Községi Ház
(Pécs, József u. 4.)

A galéria látogatható:

Hétfőtől-Csütörtökig: 8-16 óra
Péntek: 8-14 óra

Hétvégén

előzetes bejelentkezés alapján:

Tel/Fax: 72/325-558

E-mail: ckke@t-online.hu